

LATVIEŠU VALODĀ**KODS**

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba burtnīca (1. un 2. daļa)**Iepazīsties ar norādījumiem!**

Darba burtnīcā ir iekļauti 1. un 2. daļas uzdevumi.

3. daļas uzdevums ir uz atsevišķas darba lapas.

Darba burtnīcā un darba lapā ieraksti kodu, kuru tu saņēmi, ienākot eksāmena telpā!

Eksāmenā veicamo uzdevumu skaits, iegūstamo punktu skaits un paredzētais izpildes laiks:

Daļa	Uzdevumu skaits	Punktu skaits	Laiks
1. daļa	2	24	100 min
2. daļa	7	30	
3. daļa	1	34	120 min

Darbu veic ar tumši zilu vai melnu pildspalvu! Ar zīmuli rakstītais netiek vērtēts.

Eksāmena norises laikā eksāmena vadītājs skaidrojumus par uzdevumiem nesniedz.

Eksāmena 3. daļas darba lapu saņemsi pēc starpbrīža.

Eksāmenā izmantotie teksti adaptēti atbilstoši eksāmena uzdevumu mērķim.

1. un 2. daļa

Uzdevumus veic darba burtnīcā!

3. daļa

Pārspriedums jāraksta par vienu no piedāvātajiem tematiem. Apjoms – 350–400 vārdu.

Darba lapas 1. lappusē apvelc izvēlētajā temata numuru!

Argumentācijai izmanto kultūras vai literatūras faktus!

Ja darbā izmanto citātu, norādi arī tā autoru!

Raksti salasāmi!

1. DAĻA

1. uzdevums (8 punkti).

Veido iederīgus vārdus un vārdu formas no piedāvātajiem vārdiem!

Nav pagājuši ne desmit (0) <u>gadu</u> , un esam nonākuši laikā, kad mobilais telefons un dators aizvien biežāk aizvieto papīru un pildspalvu.	0) gads
Pēc rokraksta var prognozēt bērna akadēmiskos panākumus (1) _____ dzīvē.	1) turpmākā
Rakstīšana ar roku veicina smadzeņu attīstību, jo iepriekš jāizplāno un jāizpilda (2) _____, kurai būs konkrēts rezultāts – burts, vārds un galu galā teikums.	2) darbība
Radošajos darbos, kurus bērni rakstījuši ar roku, ir vairāk (3) _____.	3) ideja
Izpētīts, ka rakstīšana ar roku palīdz pret depresiju, zemu asinsspiedienu un noder pat imūnsistēmas uzlabošanai. Tāpēc rakstīšanu uzskata par (4) _____ līdzekli.	4) <i>pats</i> un <i>terapija</i>
Pētnieki uzskata, ka labāk iegaumē un (5) _____ to pirkumu sarakstu, kas rakstīts ar roku.	5) atcerēties
Zinātnieki iesaka rakstīt ar roku ikvienam, jo tas lieliski trenē smadzenes un palīdz prātam palikt aktīvam arī (6) _____ vecumā.	6) cienīt
2007. gadā Zviedrijas pilsētā Piteo sāka pārdošu eksperimentu – 1. klases skolēniem vairs nebija (7) _____ rakstīt ar pildspalvu burtnīcās, jo kopš pirmās skolas dienas viņiem atļāva izmantot datora tastatūru.	7) mācīties
Daļa zviedru valodnieku uzskata, ka rakstu valoda jau tuvākajos gadu desmitos neizbēgami kļūs par pagātni, savukārt trauksmes cēlāji brīdina: „Ja jūs vēlaties atgriezties pie analfabētisma, (8) _____ rokrakstu!”	8) iznīcināt

Aizpilda
vērtētājs:

Vērtētāja

kods:

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

Kopā par
1. uzd.:

(Pēc preses materiāliem)

2. uzdevums (16 punkti).**Izlasi teikumus! Liec trūkstošās pieturzīmes!**

1. Psihologi atzīst, ka rakstīšana ar roku agrīnā vecumā attīsta motorikas prasmes palīdz lasītprasmes apguvē uzlabo vizuālās uztveres spējas trenē mūsu labo, proti, radošo, smadzeņu puslodi kā arī veicina kritiskās domāšanas spējas.
2. Rakstīšana ar roku ir plūstošāka, automātiskāka, tāpēc bērni ir radošāki un produktīvāki – ātrāk iegūst zināšanas un var koncentrēties nevis uz to kā uzrakstīt skaistākus burtus, bet vairāk domāt par saturu.
3. Daba ir Dieva rokraksts kādā publikācijā apgalvojis amerikāņu esejists Ralfs Emersons nav taču divu vienādu kalnu, upju un pat saulrietu, nav arī divu vienādu rokrakstu.
4. Mēs vienmēr esam iekšējo izjūtu un emociju varā, un katreiz kad rakstām ar pildspalvu rokraksts veidojas neapzināti; patiesībā tas ir individuāls, unikāls smadzeņu raksts.
5. Reti var sastapt cilvēkus, kuriem rakstu darbi ir akurāti, tas ir, glīti salasāmi pievilcīgi.
6. Vieni tajā vaino straujo laikmetu, kas mudina cilvēkus dzīvot ātri un diemžēl virspusēji, citi vainu novel uz mūsdienu tehnoloģijām un kāpēc gan domāt par rokraksta izkopšanu, ja datorrakstā par to nav jāuztraucas?
7. Kompānija „Bic”, ikonisko, caurspīdīgo pildspalvu „Cristal” ražotāja, izsludinājusi rakstīto burtveidolu iesūtīšanu savā mājaslapā, lai noskaidrotu kāds ir pasaulē vidējais katra burta veidols un kāds izskatās pasaules kolektīvais rokraksts.
8. Rezultāti jau tagad šķiet interesanti piemēram lielo „R” burtu visā pasaulē raksta tik līdzīgi, ka fontu ekspertiem atšķirības būtu jāmeklē stundām.
9. Kad būs izveidots pasaules kolektīvais rokraksts, kāds grafologs iespējams arī uzņemsies tā analīzi, un tad mēs droši vien varētu uzzināt mūsdienu cilvēces galvenās iezīmes no grafoloģijas viedokļa.
10. Latvijā ir augsts rakstpratības līmenis – 95–100% cilvēku prot lasīt, rakstīt, izmantot iegūto informāciju, taču kā pētījumi liecina analfabētu skaits arī mūsu valstī, tāpat kā visā Eiropā, pieaug.
11. ASV gandrīz visos štatos pamatojoties uz valsts pamatskolas izglītības kopējo standartu ieteikumiem mācīšanās rakstīt ar roku vairs nav obligāta – atšķirībā no tastatūras apguves, kas ir iekļauta standarta mācību programmā.
12. Paradokss, ka daudzu Silīcija ielejas (Sanfrancisko līča rajons, kur atrodas slavenākie augsto tehnoloģiju uzņēmumi) milžu – „Google”, „Apple”, „Yahoo” – darbinieku bērni tiek sūtīti mācīties skolās, kur galvenie mācību līdzekļi ir nevis tehnoloģijas, bet viss cits zīmuļi un papīrs plastilīns un māls adāmadatas un diegi.
13. Šie cilvēki ir pārliecināti, ka datori un skolas nav savienojamas – datori nomāc gan bērna radošo domāšanu gan ķermeņa kustības gan cilvēcisko saskarsmi gan nedalītas uzmanības brīžus.
14. Rakstīšana ar roku stimulē smadzeņu darbību un sinhronitāti starp kreiso un labo smadzeņu puslodi, kas rakstot drukātiem burtiem vai drukājot ar tastatūru nav novērots.
15. Smadzeņu darbības stimulēšana, gribas treniņš, telpas un estētiskā izjūta tās ir tikai dažas vērtības, ko cilvēks iegūst, rakstot ar roku, un kā trūkst, drukājot ar tastatūru.
16. Kārlis Egle (1887–1974) bibliogrāfs un literatūrvēsturnieks ir atzinis: „Rakstīšana ir labākais līdzeklis, kā sevi piespiest domāt.”

(Pēc preses materiāliem)

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

12. _____

13. _____

14. _____

15. _____

16. _____

Kopā par
2. uzd.:

Kopā par
1. daļu:

2. DAĻA

Izlasi Undīnes Adamaites intervijas fragmentu ar valodnieku Andreju Veisbergu un veic 1.–7. uzdevumu!

2015. gada 12. februāris

Vai iezīmējas kādas jaunas tendences valodā?

Vēstījums jau nemainās – gan nepatika pret svešvārdiem, reizēm tiešām absurdiem, gan līdzīga nepatika pret jaundarinājumiem, kas arī reizēm ir nebaudāmi. Aptauja ļauj saskatīt ievirzes, piemēram, jauka ir tendence darināt tādus verbos kā „nūjot”, „ēnot”, „pūķot”, „diegot”, „raizēt”, „veikot”, „talkot”, „vecākot”. Tas liecina, ka latviešu valodā attīstība notiek un vārdrade ir visai dzīvīga.

Vai nevarētu būt tā, ka katra paaudze grib valodā „iezīmēt” sev teritoriju, radīt savas piederības zīmes?

Radīt sev pieminekli? Nē, tas nenotiek apzināti. Protams, ir modes elementi. Mūsdienās internetā varam precīzi atrast pirmo jaunvārda vai jauna lietojuma autoru. Pirmo jaunvārdu nereti rada, lai pārsteigtu, lai būtu interesanti. Tālāk aiziet ķēdīte. Kāpēc vienos gadījumos daži jaunvārdi iesakņojas, bet citos – ne, to neviens nevar pateikt. Šī mistika, neparedzamība ir arī valodas burvība. Neviens valodnieks nevar pamatoti izskaidrot, kāpēc tas notiek. Kārtējā valodas mīkla. Dzīva valoda nav reizrēķins. Rakstu valodā gan nevajadzētu pieļaut „kad” lietošanu „ka” vietā.

Jums raksturīgs filozofisks miers pret valodas pārmaiņām, bet vai jūs tomēr kaut kas satrauc kā valodnieku, cilvēku, kurš pats lieto valodu?

Kad cilvēki runā publiski, viņiem vajadzētu uz sakāmo mazliet koncentrēties. Neesmu pārliecināts, ka vairākums runātāju nav spējīgi saprātīgi izvēlēties un lietot pareizus vārdus. Tā ir nevērība, laiskums. Valoda atspoguļo vispārējās tendences, ko vieni sauc par demokratizāciju, citi – par lumpenizāciju, vēl citi – par tradicionālo normu sabrukumu. Mēs redzam, ka uz operu vasarā cilvēki iet šortos un sandalēs, kas pirms divdesmit gadiem droši vien liktos dīvaini. Tas pats notiek arī runā – redzam, maigi sakot, ļoti plašu spektru. Daudzi vairs nesaprot, kas ir publisks un kas intīms vai paviršs. Mēs nevaram teikt, ka laba latviešu valoda ir zudusi. Eleganta latviešu valoda daudzās situācijās tiek lietota.

Valodnieks Jānis Endzelīns XX gadsimta sākumā sacīja – neviens vairs nerunā pareizā latviešu valodā, tikai vecvecmāmiņas, kas nav padevušās grāmatnieku un avīžnieku iespaidam. 20. gados Kārlis Skalbe rakstīja, ka karš ir valodu neglābjami piesārņojis. Pēc Otrā pasaules kara valodnieki apgalvo, ka, lūk, 20. gados – tad nu gan latvieši labi runājuši.

Valodu veido cilvēki. Pati tā neko nerada. Vārdnīcās un valodas meistaros darbos redzam fantastiskas valodas iespējas. Lielu daļu jaunvārdu rada tulkotāji, kas, šķiet, ir galvenie mūsu valodas bagātinātāji. Es mazāk uzsvērtu daiļliteratūru, kurā tiek radīti stilistiski izteiksmīgi vārdi, bet tie valodā reti nostiprinās. Tā kā valodas likums nosaka, ka informācijai par produktiem un precēm jābūt latviešu valodā, šeit ir milzīgs lauks, kur cilvēki strādā, rāda savas spējas, gudrību vai muļķību. Varam ieiet kādā preču lielveikalā, pastaigāt gar plauktiem, kas pilni ar dažādiem knibuļiem, – tur visur būs latviešu vārdi. Kādi un vai vienmēr pareizi un veiksmīgi – tas ir cits jautājums. Vienmēr var atrast kādas lakūnas vai leksiskos caurumus. Ja ir vajadzība, tie tiek aizpildīti.

Jūsaprāt, tas ir mīts, ka vārdu krājums mūsdienu cilvēkiem ir kļuvis daudz nabadzīgāks, minot argumentu, ka cilvēki mazāk lasa?

Nē, nē, mēs lasām un rakstām tik daudz kā nekad. Tikai jautājums – ko mēs lasām un ko rakstām? Domāju, ka abstrakts vidējais latvieša vārdu lietojums varētu būt mazāks, bet augšgala desmit procentos tas noteikti ir augstāks.

Paškritiski noskaņotie pārmet vārdu krājuma noplicinātību un izteiksmes izsmalcinātības iešanu zudībā.

Man gan šķiet, ka Zigmunds Skujiņš raksta daudz izsmalcinātāk nekā pirms trīsdesmit gadiem. Māra Zālīte taču nav zaudējusi valodas izjūtu. Mums nekad nav bijis tik daudz specializētu žurnālu kā tagad, tik daudz izsmalcinātu oriģinālgrāmatu un tulkojumu. Protams, tie, kas dzīvo Delfu komentāru vai Tsiņņu pasaulē un šo valodu pārnes ikdienas saziņā, ir cita publika. Kā jau teicu, šie cilvēki agrāk reti tika pie vārda. Šī informācijas masa ir milzīga, un izsmalcinātība tajā, protams, var noslīkt. Tas ir jautājums par iekšējo filtru.

Kurš jums personīgi šķiet viens no skaistākajiem vārdiem latviešu valodā?

Labs jautājums. „Laipa”. Burvīgs vārds gan pēc skaņas, gan nozīmes. Ļoti ietilpīgs vārds. Laipa, iespējams, katram asociēties ar kaut ko citu. Var būt gan vienkāršs dēlītis, gan vesela konstrukcija, kā Ķemeru laipa, vai iekārts tiltiņš. Viens no retajiem vārdiem, kuru grūti pārcelt angļu valodā. Reiz tulkoju kādu Ziedoņa epifāniju, un tur bija teikums par nedrošo iešanu pa laipu. Tulkojot angļiski, rodas jautājumi – kāpēc jāiet pa dēli vai kāpēc tilts ir nedrošs? Lūk, skaists un gruntīgs latviešu vārds.

<http://www.diena.lv/kd>

1. uzdevums (1 punkts). Formulē teksta tematu!

1. _____

2. uzdevums (4 punkti). Uzraksti trīs tekstā minētās problēmas saistībā ar tematu!

2.1. _____

2.2. _____

2.3. _____

P. _____

Kopā par
2. uzd.:

3. uzdevums (2 punkti). Ar atzīmē vienu no iepriekš nosauktajām problēmām un raksturo tās aktualitāti!

S. _____

P. _____

Kopā par
3. uzd.:

4. uzdevums (6 punkti). Izlasi valodnieka A. Veisberga atbildi uz jautājumu: „Jums raksturīgs filozofisks miers pret valodas pārmaiņām, bet vai jūs tomēr kaut kas satrauc kā valodnieku, cilvēku, kurš pats lieto valodu?” Uzraksti sniegtās atbildes katras rindkopas galveno domu!

1. rindkopa _____

S. _____

P. _____

2. rindkopa _____

S. _____

P. _____

3. rindkopa _____

S. _____

P. _____

Kopā par
4. uzd.:

5. uzdevums (5 punkti). Nosaki, kuram valodas funkcionālajam stilam atbilst šis teksts! Pamato atbildi, ierakstot tabulā trūkstošo informāciju!

Šis teksts atbilst _____ valodas stilam.

5.1. _____

Valodas funkcionālā stila pazīme	Valodas līdzekļi	Piemēri
Tematikai atbilstoša terminoloģija	termini	• _____ • _____ • _____
Fakti	īpašvārdi	• _____ • _____ • _____
Teksta aktualitāte	aktuālas nozīmes leksika	• _____ • _____ • _____
Autora subjektīvais viedoklis	darbības vārdi 1. personā	• _____ • _____ • _____

5.2. _____

5.3. _____

5.4. _____

5.5. _____

Kopā par
5. uzd.:

Centralizētais eksāmens par vispārējās vidējās izglītības apguvi

LATVIEŠU VALODĀ

KODS

									-				V	L	L
--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	---	---	---

Darba lapa (3. daļa)

Apvelc izvēlētajā temata numuru!

1. 2. 3.

2016

3. daļa

***Izvēlies vienu no tematiem un uzraksti pārspriedumu (350–400 vārdu)!
Argumentācijai izmanto kultūras vai literatūras faktus!***

1. Mani meklējumi un atradumi kultūras pasaulē.
2. Literatūra – iespēja iepazīt un izprast sevi.
3. „Pats galvenais spēks ir vārds.” (J. Peters)

Uzmetums.

